

Engelli Hakları

- TEMEL KAVRAMLAR
- TEMEL DÜZENLEMELER
- ÖRNEK OLAYLAR
- DİLEKÇE ÖRNEKLERİ

Hollanda
Kraliyeti
İstanbul Başkonsolosluğu

ÖZÜRLÜLER VAKFI

ENGELLİ HAKLARI

TEMEL KAVRAMLAR
TEMEL DÜZENLEMELER
ÖRNEK OLAYLAR
DİLEKÇE ÖRNEKLERİ

HAZIRLAYAN

Av . Hüsamettin AKBULUT
Av. Ezgi ÇAĞLAYAN AKBULUT

2010

Bu kitapçık Özürlüler Vakfı için Hollanda Başkonsolosluğu katkıları ile basılmıştır.

Tasarım ve Uygulama

Viraj Reklam

İçerik Yönetimi

Esra Berberoğlu

Özürlüler Vakfı

www.ozurlulervakfi.org.tr

info@ozurlulervakfi.org.tr

Bu kitapçığın yayın hakkı Özürlüler Vakfı'na aittir. Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın hiçbir bölümü Özürlüler Vakfı'nın yazılı izni olmadan elektronik, dijital veya mekanik olarak çoğaltılıp, dağıtılamaz. Bu kitap kâr amaçlı kullanılamaz.

ÖZÜRLÜLER VAKFI (1998)

1998 yılında kurulan Özürlüler Vakfı'nın kuruluş amacı, özürlü insanların sağlık, kültürel, sosyal yönden gelişmesi, özürlülerin bireysel toplumsal ve kurumlar boyutunda gelişmesine katkıda bulunmak ve halkın da bu yönde dayanışmaya özendirilmesidir.

%40 iş kaybı olan herkesi (bedensel, zihinsel, görme, işitme ve süregen hastalıklar) kabul ve temsil eder.

Ulusalcılık, akılcılık, bilimsellik, gerçekçilik, tutarlılık ve ileriye görebilme gücü vakfın yaptığı çalışmalarda belirleyici özelliştir. Gelişen dünyanın değişen koşullarını karşılayabilmek, bu koşullara ayak uydurabilmek ve her dönemde çağdaş kalabilmek için çalışma stratejisinin en önemli ögesi olan hedef seçiminde hiç hayalci olmamış, her koşulda aklın ve bilimin öncülüğünde hareket etmiştir.

Özürlüler Vakfı, toplumsal ihtiyaçların tespit edilmesi, bu sorunlara çözümler üretilmesi, projelendirilmesinde birçok fonksiyonu üstlenmiş durumdadır.

İÇİNDEKİLER

Engelli kavramı, uluslar arası ve ulusal mevzuatta yer alan düzenlemeler	1
Genel bakış	2
Kavramlar	3
İNSAN HAKLARI HUKUKU VE ENGELLİLİK	
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	4
Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme	6
Sosyal Hizmet - Sosyal Yardım	7
Engelli / Sosyal Hizmet - Sosyal Yardım ilişkisi	8
2022 sayılı kanun - 26204 sayılı yönetmelik	9
2022 sayılı kanuna göre aylık hak etme şartları	10
Evde bakım hizmeti	11
Evde bakım hizmeti ücreti hak etme şartları	12
İstihdam	
Vergi indirimler	14
Örnek olaylar	16
HAK İHLALLERİNDE DİLEKÇE ÖRNEKLERİ	
İdareye başvuru dilekçesi	21
Cumhuriyet Başsavcılığına şikayet dilekçesi	22
“Kovuşturmaya Yer Olmadığına dair karar”a itiraz dilekçesi (“takipsizlik kararı”na itiraz dilekçesi)	
Maddi - manevi tazminat davası dilekçesi	24
İdare Mahkemesi'nde “tam yargı davası” dilekçe örneği	26
Bilgi edinme başvuru formu	31
Sağlık kurulu raporu talep etme dilekçe örneği	32
Sağlık kurulu raporuna itiraz dilekçesi	33
Sonuç	34

(A) ENGELLİ KAVRAMI, ULUSLAR ARASI VE ULUSAL MEVZUATTA YER ALAN DÜZENLEMELER:

1-GENEL BAKIŞ

Türkiye nüfusunun 8,5 milyonluk bir kesimini, yüzde olarak da yaklaşık %13'ünü oluşturan özürlü vatandaşların karşılaştığı sorunlar, sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar, yapılan ve yapılması gereken hukuki düzenlemeler yıllardan beri gerek özürlü vatandaşlarımızı, onlarla doğal irtibat halinde olan ailelerini, yakınlarını ve onlara yönelik düzenlemeleri yapma zorunluluğunda olan siyasi aktörleri meşgul etmiş ve etmeye de devam edecektir. Engelli bireylerin aileleri de düşünüldüğünde, nüfusumuzun neredeyse yarısının engellilikten etkilendiği görülmektedir.

Hantal bürokratik yapıdan, belki de "görmezden gelme" den kaynaklı olarak daha çok yönetmeliklerle, genelgelerle geçirtilmeye çalışılan sorunların, yapılan hukuki düzenlemelerin yetersiz olduğu anlaşıldıktan ve toplumsal muhalefet süreci iyice artmaya başladıktan sonra bugün itibarıyla "devrim" sayılabilecek nitelikte yasal düzenlemeler yapılmış, ulusal mevzuatın yanı sıra uluslar arası sözleşmelere taraf olma yolu ile de devlet bir takım yükümlülükler altına girmiştir.

5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", 07/07/2005 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun akabinde, Bakanlar Kurulunca 5825 sayılı kanunla uygun bulunan BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme imzalanmış ve en nihayetinde de ihtiyari ek protokol 27/09/2009 tarihinde Bakanlar Kurulu'nun 2009/15137 sayılı kararıyla onaylanmış, bu yolla, Engellilerin Haklarına İlişkin Komite'ye iç hukuk yolları tükendikten sonra bireysel başvuru imkanı tanınmıştır.

Son yıllarda yukarıda sayılan kavramlar arasından, daha çok kullanılıyor olması sebebiyle, bu çalışmada "engelli" kavramı tercih edilmiştir.

2-KAVRAMLAR:

Gerek toplumsal gerekse kurumsal düzeyde kullanılan kavramlar baz alındığında, "engelli, sakat ve özürlü" kavramlarının daha yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Karşılaştırmalı hukukta kullanılan kavramlara karşılık bulma kaygısından bağımsız olarak incelendiğinde;

Sakat kavramı, "sakıt olma" yani "susma"dan türemekte olup ve tam işlevsizliği veya yokluğu anlatır.

Özürlü ise "özü" ve "ma'zeret" sözcükleri ile ilişkili olup, tam değil, göreceli bir işlev kaybını ifade eder. Sakatlıktan farklı olarak özürllülük halinde, işlevsel bir eksiklik olmakla birlikte, tam bir kayıp söz konusu değildir. Örneğin bir omurilik felçlisi, bacaklarını kullanamaması sebebiyle yürüme işlevi bakımından tam bir kayba sahiptir ve bu sebeple sakattır. Koltuk değnekleri veya protez bacak kullanan, çocuk felci geçirmiş kimse ise, koşmasa da yürüme işlevini göreceli olarak yerine getirebilmesi sebebiyle özürllüdür.

Engellilik ise, sakatlık ve özürllülük hallerini kapsamakta olup; kişinin kendinden ve/veya toplumsal yapıdan kaynaklanan sebeplerle, toplumun diğer bireyleriyle eşit fırsatlara sahip olmadığını, "engellendiğini" ifade etmektedir.

Türk Hukukunda 5378 sayılı yasada "Özürlü: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi" olarak ifade edilmiş, bu tanıma, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu'nda da yer verilmiştir. Gerek yukarıda bahsi geçen yasal metinlerde, gerekse bunlara bağlı olarak çıkarılan diğer yönetmeliklerde genel olarak benimsenen "özürlü" kavramı tercih edilmiştir.

(B) İNSAN HAKLARI HUKUKU ve ENGELLİLİK:

İnsan hakları, tüm insanların sırf insan olmakla sahip oldukları haklar olduğundan, bu haklardan herkesin tam ve eşit olarak yararlanması gerekir. Doğuştan sahip olunan bu haklar vazgeçilemez ve devredilemez nitelikte haklardır. Gerek ulusal, gerekse uluslar arası belgelerde, sözleşmelerde yer alan insan hakları, kendisine atfedilen önem nedeniyle sözleşmelerde yer almakla kalmamış, bu hakları ihlal edilen kimselerin ulusal hukukta sorununa çözüm bulamaması halinde uluslar arası hak arama yollarına başvurabileceği yolunda düzenlemeler yapılmıştır.

Anayasamızın 90/5 maddesinde, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır." İfadelerine yer verilmiş, ulusal belgeler ile uluslar arası belgeler arasında farklı düzenlemeler yer alması halinde milletlerarası antlaşma hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir.

İnsan Hakları Hukuku alanında yaşanan hak ihlalleri söz konusu olduğunda, "ayrımcılık yasağı"nın e fazla ihlal edilen hak olduğu görülmektedir. Ayırmıcılık yapıldığının incelenmesi ve tespitinde, "fırsat eşitliği" kavramının da sağlanmadığı yönünde olgular ortaya çıkmaktadır. Şayet engelli birey, aynı niteliklere sahip olduğu kişilerle mukayese edildiğinde, işe uygunluğu, becerisi ve diğer nitelikleri gözetilmeden sırf engelli olduğu için kabul görmez ise burada yapılan tipik bir "ayrımcılık" tır ve uluslar arası sözleşmeler ile koruma altına alınmıştır.

Dünya genelinde ortaya çıkan son gelişmeler ve değerlendirmeler, engelli bireyin toplumsal hayata katılımını sağlayacak, kişisel berisini geliştirecek, herkes ile eşit şartlarda hayatını idame ettirebileceği tedbirlerin alınması gerekliliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Engelli bireyi toplumsal hayattan uzaklaştıracak (bakım merkezi, rehabilitasyon merkezi,vb) hizmetlerden ziyade, günlük hayata katılımının temin edilmesi, kendisine fırsat eşitliğinin sağlanarak bireysel mutluluğunun temin edilmesi önemle vurgulanmaktadır.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ:

Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi(AİHS) ile sözleşmeye ek protokollerde koruma altına alınan hak ve özgürlükler şunlardır:

- Yaşama hakkı (md. 2),
- İşkence Yasağı (md. 3),
- Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı (md. 4),
- Özgürlük ve güvenlik hakkı (md. 5),
- Adil Yargılanma Hakkı (md. 6),
- Cezaların Yasallığı (md. 7),
- Özel hayatın ve aile hayatının korunması (md. 8),
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü (md. 9),
- İfade özgürlüğü (md. 10),
- Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü (md.11),
- Evlenme hakkı (md. 12).

Sözleşmeye ek protokoller ile,

- Mülkiyetin korunması (1 nolu ek protokol, md.1)
- Eğitim hakkı (1 nolu ek protokol, md.2),
- Serbest seçim hakkı (1 nolu ek protokol, md.3) koruma altına alınmıştır.

AIHS'nin 14. maddesinde; " bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğum veya herhangi bir başka durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır." Düzenlemesine yer verilmiş ve bu yolla "AYRIMCILIK YASAĞI" ifade edilmiştir.

AIHS'nin 34. maddesinde, Sözleşme ve Protokollerde tanınan hakların ihlal edilmesi veya bu haklardan yararlanma bakımından ayrımcılık yapılması halinde, bu ihlal veya ayrımcılıktan zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya gerçek kişi gruplarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurabileceği düzenlemesine yer verilmiş, başvurunun Mahkeme tarafından değerlendirilebilmesi;

- İç hukuk yollarının tüketilmesi,
- İç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin nihai karardan itibaren 6 ay içerisinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulması,
- Mahkeme'ye yapılmış başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm merciine iletilmemiş olması,
- Başvurunun, sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden birinin veya birkaçının ihlal edildiği iddiasına dayanması,
- Dayanaktan yoksun olmaması,
- Başvurunun, başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde olmaması şartlarına bağlanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan yukarıda bahsi geçen haklara Avrupa Sosyal Haklar Şartı ve Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Haklar Şartı'nda da yer verilmiş, bu sözleşmelerde genel hakların yanında Engellilere ilişkin özel düzenlemelere de yer verilmiştir. Türkiye Avrupa Sosyal Haklar Şartı'na 1989 yılında, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Haklar Şartı'na 2007 yılında taraf olmuştur.

Avrupa'da yapılan bu düzenlemelerin yanı sıra, Birleşmiş Milletler tarafından da "Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi", "Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi" imzalanarak üye devletlere, sözleşmeler ile tanınan hakların tanınması ve uyulması istenmiş, ancak AİHS'de bahsedildiği şekilde bireysel başvuru hakkı tanınmamıştır.

Yukarıda bahsi geçen ve biraz da genel nitelikte hakları düzenleyen sözleşmelerden sonra Mart 2007'de imzaya açılan ve aynı tarihte Türkiye tarafından imzalan "Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi", "İhtiyari Ek Protokol" ile beraber 27/09/2009 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış ve Onay Belgesi Birleşmiş Milletler Temsilcisine verilmiştir.

AİHS'de, Temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde kişi ve/veya kurumlara tanınan "bireysel başvuru hakkı"nın, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi ve ihtiyari ek protokol ile tanınmış olması sebebiyle, bundan böyle hak ihlaline maruz kalan engelli bireyler tarafından yapılacak başvurular neticesinde yepyeni bir sistematik ve oto kontrol sistemi getireceği aşikardır. Özellikle, yasal düzenlemelerle getirilen yükümlülüklerin, tam anlamıyla yerine getirilemiyor olması sebebiyle, Türkiye bu başvuru şeklinde de başa gürecek görünmektedir. Temennimiz, bir an evvel yasal gerekliliklerin yerine getirilerek engelliler dahil tüm vatandaşlarımızın insan hak ve onuruna yaraşır bir hayat çizgisine ulaştırılması, "fırsat eşitliği" kavramının içinin doldurularak, engelli bireylerin toplumsal hayata katılımının sağlanmasıdır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ENGELLİ HAKLARI SÖZLEŞMESİ:

Mart 2007' de imzaya açılan sözleşme, aynı tarihte Türkiye tarafından imzalanmış, onay belgesi 27. Eylül 2009 tarihinde Birleşmiş Milletler Temsilcisine sunulmuştur. Sözleşme ile düzenlenen haklar şunlardır:

- Ayrımcılık yasağı ve eşitlik (Madde - 5)
- Yaşama Hakkı (madde - 10)
- Yasa önünde eşit tanınma (madde - 12)
- Adalete erişim hakkı (madde -13)
- Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı (madde - 14)
- İşkenceye, zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezaya maruz kalma yasağı (madde -15)
- Sömürü, şiddet ve istismara maruz kalmama hakkı. (madde -16)
- Kişisel bütünlüğün korunma hakkı (madde - 17)
- Seyahat özgürlüğü ve uyrukluk (madde - 18)

- Bağımsız yaşayabilme ve topluma dahil olma. (madde - 19)
- Kişisel hareketlilik. (madde - 20)
- Düşünce ve ifade özgürlüğü ile bilgiye erişim hakkı. (madde - 21)
- Özel hayata saygı. (madde - 22)
- Hane ve aile hayatına saygı. (madde - 23)
- Eğitim hakkı (madde - 24)
- Sağlık hakkı. (madde -25)
- Rehabilitasyon ve rehabilitasyon (madde -26)
- Çalışma hakkı (madde - 27)
- Yeterli yaşam standardı ve sosyal korunma (madde - 28)
- Siyasal ve toplumsal yaşama katılım hakkı(madde - 29)
- Dinlenme, kültürel yaşama, boş zaman aktivitelerine ve spor faaliyetlerine katılım hakkı. (madde - 30)

Yukarıda sayılan haklar ile getirilmek istenen, engelli bireylerin toplumsal hayata katılımını, fırsat eşitliğini sağlamak, ayrımcılığın önüne geçmektir. Hak ihlali olması halinde sözleşme ile bireysel başvuru olanağı tanınmamıştır. Sözleşmeye ek olarak düzenlenen "ihtiyari ek protokolü" nün uygulanması ile beraber komiteye yapılan başvurular sonucunda daha somut neticeler alınması öngörülmektedir.

(C) 1- SOSYAL HİZMET - SOSYAL YARDIM

İnsan haklarına dayalı sosyal devlet anlayışında toplumun bütün üyeleri, insan olmak sebebiyle eşit haklara sahiptirler. Bu haklar, hakları kullanmada fırsat eşitliğinin sağlanması halinde anlamlı bir hale gelir. Bu sebeple sosyal devlet, kişilere insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlamak, fırsat eşitsizliğini gidermek, toplumsal barışı korumak, sosyal kalkınma ve gelişmeyi sağlamak, toplumun bütün bireylerinin eşit imkanlara kavuşmasını sağlamakla yükümlü devlet modelidir. Buna bağlı olarak "sosyal yardım" ve "sosyal hizmet", toplumun tüm üyelerine geçim garantisi, yarınlarından emin olma garantisi sağlamaya yönelik araçlardır.

Sosyal yardım; "ihtiyaç içinde bulunan, yoksulluğa düşen insanlara devlet veya hükmi şahıslarca yapılan karşılıksız nakdi ve(ya) ayni bütün yardımlar" olarak tanımlanabilir. Sosyal yardımlar, yaşamını asgari düzeyde sürdürmek için ihtiyaç duyduğu şeylerden yoksun kişilere yönelmelidir.

Sosyal Hizmet; "toplumun kendi elinde olmayan nedenlerle yoksul ve muhtaç duruma düşen ya da bedensel veya ruhen bir eksikliğe uğrayan bireylerine; ülkenin genel şartları çerçevesinde insana yaraşır, çevreleri ile uyumlu bir hayat sürdürmeleri için maddi ve manevi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak devlet ve özel kuruluşlar tarafından sağlanan hizmetler" olarak tanımlanabilir.

Sosyal Hizmetlerle amaçlanan, bireylerin birbirleri ve toplumun diğer bireyleriyle sosyal uyum

içerisinde, insan onuruna yaraşır bir düzeyde yaşamalarını sağlamak olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle sosyal hizmetin kapsamı, sosyal yardıma nazaran daha geniş olup, ekonomik yoksunluk içerisinde olanlarla sınırlandırılmamayı gerektirmektedir.

Sosyal hizmetlerle sosyal yardımı ayıran unsurlardan biri, sosyal hizmetlere ihtiyaç duyulması için muhtaçlık durumunun gerekli olmamasıdır. Bu paralelde sosyal yardım kapsamında aynı ve nakdi içerikli edimler sağlanırken; sosyal hizmetler “koruyucu-önleyici, iyileştirici-rehabilite edici, değiştirici-geliştirici” faaliyet ve programları içerir. Bu kapsamda sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları, sağlanan edimlerin niteliği bakımından da farklılık arz etmektedir. Ancak sosyal hizmete ihtiyaç duyulan haller, kişileri ve grupları ekonomik güvenceden de yoksun bırakan sebeplerle sıklıkla çakışmaktadır.

2- ENGELLİ / SOSYAL HİZMET - SOSYAL YARDIM İLİŞKİSİ

Engellinin, başta sağlık olmak üzere eğitim ve rehabilitasyon gibi topluma katılma, kişisel gelişimini sürdürme olanaklarına erişimi için, öncelikle bir gelir güvencesine sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple engellilere yönelik sosyal yardımlar, engellilerin yoksulluk ve dışlanma sorunlarıyla mücadele etmekte önemli bir işleve sahiptir. Bu kapsamda sosyal yardımla sağlanacak gelir güvencesi, engellinin kişisel gelişimini; kişisel gelişimi ile mümkün olan bağımsız yaşama yeteneği, işgücü pazarında rekabet etme gücünü ve nihayet engelli istihdamı, yine engellinin sosyal yardım ve gelir güvencesi ihtiyacını etkilemektedir.

Engellilere yönelik sosyal hizmetler engelliye ekonomik ve sosyal bağımsızlık kazandırmada, içinde yaşadığı toplumun diğer üyeleriyle eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamada öncelikli bir yere sahiptir. Sosyal hizmetler çerçevesinde rehabilitasyon hizmetleri, engellinin var olan kapasitesini en yüksek düzeyde uygulanabilir hale getirmeyi amaçlarken; bakım hizmetleri engellinin tek başına yapamadığı yaşamsal faaliyetlerin sağlanması amacına hizmet eder.

Anayasa'nın “Sosyal Güvenlik Hakları” başlıklı bölümünde engelliye yer verilmiş, 60. madde ile herkese sosyal güvenlik hakkı tanınmış, 61. maddede de sosyal güvenlik hakkı bakımından özel olarak korunması gerekenler arasında engelli bireye de yer verilmiştir.

MADDE-60 : Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

MADDE - 61: Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerde Hak Sahipliği :

Türk Hukukunda süreklilik taşıyan ve talep hakkı veren sosyal yardımlar 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"a, Sosyal Hizmetler ise 2828 sayılı " Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" na dayanmaktadır. Yerel Yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin ise süreklilik taşıyabilmekle beraber talep hakkı vermediğini belirtmek gerekmektedir.

Özellikle vurgulamak gerekir ki; Türk Hukukunda sosyal yardım ve sosyal hizmete ilişkin düzenlemeler ve bunlara hak kazanma açısından getirilen şartlar, faydalanabilecek kişilerin sayısını bir nevi daraltmaya, kısıtlı tutmaya yönelik düzenlemelerdir.

65 YAŞINI DOLDURMUŞ MUHTAÇ, GÜÇSÜZ VE KİMSESİZ TÜRK VATANDAŞLARI LE ÖZÜRLÜ VE MUHTAÇ TÜRK VATANDAŞLARINA AYLIK BAĞLANMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

2022 sayılı Kanun'un (65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun) uygulanması için düzenlenen 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşları ile Özürlü Ve Muhtaç Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Yönetmelik (26204 sayı) madde 10'da;

" Çalışma güçlerini % 40 ile % 69 arasında kaybedenler 'özürlü',

Çalışma güçlerini % 70 ve üzerinde kaybedenler ise 'başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde özürlü" olarak kabul edilmekte ve yardımın kapsamı buna göre değerlendirilmektedir. Özur oranı % 40'ın altında olan kişilerin diğer şartları taşısalar dahi yardımlardan faydalanamayacağı izahtan varestedir.

Yönetmelik ile atıfta bulunulan 2022 sayılı Kanun' un 1 inci maddesinde, sunulan sosyal yardımdan kimlerin faydalanabileceği ve şartları belirtilmiştir. Yönetmeliğin 2 nci maddesinde de kapsam aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönetmelik;

a) 65 yaşını doldurmuş, kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan, sosyal güvenlik kurumlarının herhangi birisinden her ne ad altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan, nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan, mahkeme kararıyla veya doğrudan doğruya kanunla bağlanmış herhangi bir devamlı gelire sahip bulunmayan ve 2022 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olan Türk vatandaşlarını,

b) Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin (b) bendi kapsamına girecek derecede özürlü olduklarını tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan ve 18 yaşını doldurmuş bulunan özürlülerden; kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan ve her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalaması itibariyle 2022 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olanları,

c) Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin (a) bendi kapsamına girecek derecede özürlü olduklarını tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayan, 18 yaşını doldurmuş bulunan ve herhangi bir işe yerleştirilememiş olan özörlölerden; kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan ve her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalamasına göre 2022 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olanları,

ç) Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamının aylık ortalamasına göre 2022 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutardan daha az geliri olduğı halde; kanunen bakmakla yükümlü olduğı ve fiilen bakımını gerçekleştirdiğı 18 yaşını tamamlamamış özörlü yakını bulunanları,

d) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan malul olmaları nedeniyle yetim olarak aylık veya gelir alan çocuklardan, aylık ya da gelirleri özörlölük derecelerine göre bu Yönetmelik kapsamında ödenecek olan aylık tutarından düşük olanları kapsar.

2022 SAYILI KANUNA GÖRE AYLIK HAK ETME ŞARTLARI:

SAKATLIK AYLIĞI

Çalışma ve iş görme gücünün %40 ile %70 arasında kaybetmiş muhtaç sakatlara bağlanan aylıktır. Aylık bağlanabilmesi için;

- 18 yaşını doldurmuş olmak
- Çalışma ve iş görme gücünü en az %40 oranında kaybettiklerini tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlamak.

MALÜLLÜK AYLIĞI

Çalışma ve iş görme gücünü %70'in üzerinde kaybetmiş muhtaç sakatlara bağlanan aylıklardır. Aylık bağlanabilmesi için;

- 18 yaşını doldurmuş olmak,
- Başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde malöl olduğunu tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlamak.

AYLIK BAĞLANMASI İÇİN ARANAN DİĞER ŞARTLAR:

- a- T.C. vatandaşı olmak,
- b- Muhtaç olmak,
- c- Bağlanacak aylık miktarına eşit veya fazla devamlı gelir sağlayamamak,
- d- Kendisine kanunen bakmakla yükümlü kimsesi olmamak,

AYLIK BAĞLANMASI İÇİN GEREKLİ BELGELER;

a- 2022 sayılı kanuna göre başvuru formu.(Bu formda yer alan; aylık istek dilekçesi ile mal bildirim belgesi kişi tarafından doldurulacaktır. Muhtaçlık belgesi ve vukuatlı nüfus kayıt örneği, ikametgah ilmuhaberi bölümleri ise yetkililerce imzalanacak ve mühürlenecektir.)

b- Sağlık kurulu raporu (Mal müdürlüğü tarafından sevkedilen bir hastaneden alınacaktır.)

c- Üç adet fotoğraf,

Bu belgelerle Emekli sandığı, Valilik veya kaymakamlıklara başvurulmalıdır.

EVDE BAKIM HİZMETİ

Evde bakım hizmetlerinden yararlanmak isteyen kişilerin müracaatları ve incelemeleri, "Bakıma Muhtaç Özürlülerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik" (30 Temmuz 2006 tarihli RG. - SAYI 26244) ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu kapsamında sürdürülmekte ve değerlendirilmektedir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nu;

Ek Madde 7 - (Değişik ek madde: 01/02/2007-5579 S.K./2.mad)

Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle; kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık gelir tutarı bir aylık net asgarî ücret tutarının 2/3'ünden daha az olan bakıma muhtaç özürlülere, resmî veya özel bakım merkezlerinde ya da ikametgâhlarında bakım hizmeti verilmesi sağlanır.

Bakıma muhtaç özürlülere sunulacak bakım hizmetlerinin kapsamına, bakım hizmetinden yararlanabileceklerin başvuru şekline ve bu hizmetleri verecek olan gerçek ve tüzel kişilerin izin, çalışma, denetim, ücretlendirme ile bakım hizmeti karşılığı yapılacak ödemelere ilişkin usûl ve esaslar; Kurumun koordinatörlüğünde, Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Özürlüler İdaresi Başkanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Bakıma muhtaç özürlülere sunulacak bakım hizmetinin karşılığı olarak belirlenecek kişi başına aylık bakım ücreti tutarı, iki aylık net asgarî ücretten fazla olamaz.

Bakıma muhtaç özürlülerden Kurumca ve diğer resmî kurumlarca bakılanlar dışında kalanlara ilişkin bakım ücreti, bu amaçla Kurum bütçesine konulacak ödeneklerden karşılanır.

Bakıma muhtaç özürlülere, ücretleri Kurum bütçesinden karşılanmak suretiyle sağlanacak bakım hizmetleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tâbi olmaksızın temin edilir.

ÖZÜRLÜ EVDE BAKIM ÜCRETİ İÇİN İSTENEN EVRAKLAR:

1- Bakım ücreti talebinde bulunan kişinin dilekçesi.

2- Özürlü şahsa ait 2 (iki) adet fotoğraf

3- Özürlü Sağlık Kurulu Raporu (ASLI)

4- İkametgah Belgesi (Evde ikamet eden herkes için Muhtarlıktan ayrı ayrı düzenlenecektir.)

5- Sosyal Güvenlik Kurumlarına tabi olup olmadığına dair belge (Özürlü kişinin yaşadığı evde bulunan 18 yaşından büyük herkes için ayrı ayrı evrak düzenlenmesi gerekir.)

6-Özürlü kişinin ve özürlü kişiye bakmakla yükümlü kişinin kimlik fotokopileri (Özürlü kişinin yaşadığı evde bulunan 18 yaşından büyük herkes için ayrı ayrı evrak düzenlenmesi gerekir.)

7-Özürlü kişiye ait vukuatlı Nüfus Kayıt Örneği (Nüfus Müdürlüğünden alınacak)

8-Varsa öğrenim durumunu gösterir belge.

9-Özürlü kişinin anne ve babası boşanmış ise mahkeme kararı fotokopisi.

10-18 yaşından büyük özürlüler için vasi atanmasına ilişkin mahkeme kararı.

11- Geliri var ise gelir durumunu gösteren belge. (Evde bulunan kişilerde çalışan emekli veya özürlü maaşı alan ise o kişilerin maaş bordrosu)

12-Özürlü kişiye bakmakla yükümlü kişi eğer emekli ise maaş bordrosu.

13-Özürlüye bakmakla yükümlü kişi adına Ziraat Bankasından açılmış hesap numarası (CÜZDAN FOTOKOPİSİ ARKALI ÖNLÜ)

BAŞVURU YERİ: Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü

İNCELEME : Sosyal hizmetlerden görevli

UYGUNLUK : Eğer uygun olduğuna karar verilirse ve kişinin evde bakılmasına karar verilirse asgari ücret miktarı kadar kişiye evde bakım parası verilir.

Ancak kişi evde değil de herhangi bir bakım merkezinde kalacaksa asgari ücretin 2 katı maaş verilir.

ENGELLİ BİREYLERİN İSTİHDAMI:

Engelli bireylerin kamu sektöründe veya özel sektörde iş kanunu çerçevesinde işçi olarak çalışmaları mümkündür ve kimi işyerleri açısından özürlü bireyleri çalıştırmak bir zorunluluktur.

4857 Sayılı İş Kanunun 30. maddesine göre 50 ve 50'nin üzerinde işçi çalıştıran kamu ve özel işyerlerinin en az %3 oranında özürlü işçi çalıştırmaları zorunludur. (Özel sektör işyerlerinde eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırma zorunluluğu 01.07.2008 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.)

Kamu kurum ve kuruluşlarında bu oran, özürlüler için %4, eski hükümlü ve terör mağdurları için %2'dir.

Bu zorunluluğa uymayan işverenlere, çalıştırmadığı her bir birey başına aylık 1.552,00 TL (2010 yılı için) idari para cezası verilmektedir. (4857 sayılı İK.101 md.)

İşçi olarak işe girebilmek için;

1. Engelli bireyin ikamet ettiği ildeki İş-Kur şubesine şahsen başvurması gerekmektedir.
2. İş-Kur şubesi engelli bireyi Sağlık Kurulu Raporu almak üzere hastaneye sevk edecektir.
3. Rapor alındıktan ve istenen evraklar tamamlandıktan sonra İş-Kur şubesinin sakatlar birimine kaydedilecek ve sıraya konulacaktır.
4. Sırası geldiğinde de işe yerleştirilmek üzere Kurum tarafından çağrılacaktır.

ÖZÜRLÜLERİN YARARLANABİLECEĞİ VERGİ İNDİRİMLERİ NELERDİR:

GELİR VERGİSİ

193 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre; çeşitli sınıflandırmalar yapılmış ve buna göre vergi indirimi imkanı tanınmıştır.

VERGİ İNDİRİMİNDEN YARARLANABİLECEK SINIFLAR:

1. Hizmet erbabı,
 2. serbest meslek erbabı
 3. basit usulde vergilendirilen özörlöler
 4. bakmakla yükümlü olduğu özörlü yakını olanlar
- olarak sınıflandırılmaktadır.

Kanuna göre Çalışma gücünün

asgari % 80`ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat,

asgari % 60`ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece sakat,

asgari % 40`ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece sakat sayılmaktadır.

Belirtilen bu sınıflara ait indirim oranlar ve tutarlar her yıl bakanlar kurulu tarafından belirlenmekte belirlenen orana göre maaş veya ücretlerin bir kısmı vergiden muaf olmaktadır.

Serbest meslek erbabı ve basit usulde vergilendirilen özörlölerin vergi indirimleri, özür derecesine göre hizmet erbabı özörlölere tanınan aylık indirimin 12 ile çarpılarak vergi matrahından düşürölmesi yoluyla hesaplanmaktadır.

VERGİ İNDİRİMİNDEN FAYDALANMAK İSTEYEN ÖZÜRLÜ HİZMET ERBABI;

- Dilekçe
- Çalıştığı işyerinden alacağı hizmet erbabı olduğunu gösterir belge,
- Nüfus cüzdanı örneği,
- Üç adet fotoğraf.

HİZMET ERBABININ BAKMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU ÖZÜRLÜ KİŞİLER İÇİN:

- Bir dilekçe,
- Ücretlinin çalıştığı işyerinden alacağı hizmet erbabı olduğunu gösterir belge,
- Özürlü kişilerin nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğrafı,
- Özürlü kişiye bakmakla yükümlü olduğunu göstermek üzere, ücretlinin çalıştığı işyerinden veya durumuna göre kayıtlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşundan alınan ve özürlü kişiye ait sağlık karnesinin kimlik bilgilerini içeren sayfalarının birer örneği.

ÖZÜRLÜ SERBEST MESLEK ERBABI İÇİN:

- Bir dilekçe,
- Vergi kimlik numarasını gösteren belge,
- Nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğraf.

SERBEST MESLEK ERBABININ BAKMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU ÖZÜRLÜ KİŞİLER İÇİN:

- Bir dilekçe,
- Serbest meslek erbabının vergi kimlik numarasını gösteren belge,
- Özürlü kişilerin nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğrafı,
- Özürlü kişiye bakmakla yükümlü olduğunu göstermek üzere, serbest meslek erbabının kayıtlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşundan alınan ve özürlü kişiye ait sağlık karnesinin kimlik bilgilerini içeren sayfalarının birer örneği.

SAKATLIK İNDİRİMİNDEN YARARLANMA HAKKINA SAHİP BASİT USULDE VERGİLENDİRİLEN ÖZÜRLÜLER İÇİN:

Bir dilekçe ve vergi kimlik numarasını gösteren belge, nüfus cüzdanı örneği ve üç adet fotoğraf ile birlikte,

- İllerde, defterdarlık gelir müdürlüğüne,
- Bağımsız vergi dairesi bulunan ilçelerde vergi dairesi müdürlüğüne,
- Diğer ilçelerde mal müdürlüklerine başvurabilirler.

ÖRNEK OLAYLAR

OKULLARIN ENGELLİLER İÇİN ERİŞİLEBİLİR HALE GETİRİLMESİ TALEPLERİ:

Okula gitme konusunda fiziki engeli (örneğin tekerlekli sandalye ile) nedeniyle güçlük çeken birey, buna karşılık ne(ler) yapabilir.

Tekerlekli sandalye ile okula gidemeyen öğrencinin, okulun fiziksel yapısının uygun olmaması nedeniyle yaşadığı bu sıkıntı, "eğitim hakkı"nın ihlali mahiyetindedir. Anayasa'nın 42. ve 61. maddelerine, 5378 sayılı Özürlüler Kanunu'nun 15. maddesine, Geçici madde 2'ye ve İmar Kanunu Ek madde 1'e dayanılarak " okulun, fiziksel engellilerin erişimine uygun hale getirilmesi" talep edilebilecektir.

Öğrenci ailesi, okula rampa ve tuvalet yapılması için önce İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bir dilekçe ile talepte bulunmalıdır.

Talepleri yerine getirilmediği takdirde;

a- Anayasa, Özürlüler Kanunu ve İmar Kanunu'ndaki yasalar önünde eşitlik, engellilerin korunması ve haklarıyla ilgili hükümler uyarınca ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 nolu protokolün 2. maddesi ile tanınan Eğitim Hakkından yararlanma bakımından "ayrımcılık" olduğu hatırlatılarak, ve Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme ve ihtiyari ek protokol hükümleri de gözetilerek Milli Eğitim Bakanlığı'na bir dilekçe ile başvurulabilir.(Prosedürün tamamlanması açısından bu şart değildir.)

b- İl Milli Eğitim Müdürlüğü veya Milli Eğitim Bakanlığı'nın başvuruya 60 gün içerisinde olumsuz yanıt vermesi halinde bu yanıttan itibaren, hiç cevap verilmemesi halinde 60 günün bitimini izleyen (zımni red) 30 gün içerisinde talebin yerine getirilmemesine ilişkin idari işlemin iptali için dava açılabilir.

c- Sorumlular hakkında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesine istinaden ayrımcılıktan ve aynı yasanın 257. maddesi 2. fıkrasına dayanılarak da görevi yerine getirmemekten Cumhuriyet Başsavcılığı'na bir şikayet dilekçesi ile suç duyurusunda bulunulabilir.

d- Bütün bu yollardan etkili bir şekilde ve makul bir sürede sonuç alınamadığı takdirde AİHM'e veya Birleşmiş Milletler nezdinde Komiteye başvuruda bulunulabilir.

ENGELLİ BİREYİN OKULA ULAŞMASI İLE İLGİLİ SORUNLAR:

Bireyin evi ve okulu arasında çalışan toplu taşıma araçlarının erişilebilir olmaması, kaldırımların yüksek olması ve diğer engeller nedeniyle yaşanan sorunlar:

Engelli öğrencinin ailesi, Özürlüler Kanunu madde 15, Geçici madde 2 ve 3, Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 8, İmar Kanunu Ek madde 1' e dayanarak bu durumun değişmesini talep edebilecektir. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkanı sağlanır. (Özürlüler Kanunu madde 15)

Yukarıda, "Okulların Engellilerin Erişilebilirliğine Uygun Hale Getirilmesine İlişkin Başvuru" prosedürü burada da aynen uygulanabilir.

Başvurulabilecek yerler arasında, Milli Eğitim Müdürlüğü veya Bakanlığı'na ilave olarak Yerel Yönetimler de katılabilir.

DAYANAK HÜKÜMLER

ANAYASA - Madde 42 - Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

ANAYASA - Madde 61 - Devlet harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malül ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

5378 SAYILI KANUN

Eğitim ve öğretim

MADDE 15.- Hiçbir gerekçeyle özürülülerin eğitim alması engellenemez. Özürülü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürülü olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır.

Özürülü üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için Yükseköğretim Kurulu bünyesinde araç-gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, özürülülere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının hazırlanmasının temini gibi konularda çalışma yapmak üzere Özürülüler Danışma ve Koordinasyon Merkezi kurulur.

Özürülüler Danışma ve Koordinasyon Merkezinin çalışma usûl ve esasları, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu ile Özürülüler İdaresi Başkanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

İşitme özürlülerin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk Dil Kurumu Başkanlığı tarafından Türk işaret dili sistemi oluşturulur. Bu sistemin oluşturulmasına ve uygulanmasına yönelik çalışmaların esas ve usûlleri Türk Dil Kurumu Başkanlığı koordinatörlüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Özürlüler İdaresi Başkanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Özürlülerin, her türlü eğitim ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma, sesli, elektronik kitap; alt yazılı film ve benzeri materyal üretilmesini teminen gerekli işlemler, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca müştereken yürütülür.

GEÇİCİ MADDE 2.- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürlülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özürlülerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürlüler için erişilebilir duruma getirilir.

3194 SAYILI İMAR KANUNU

Ek Madde 1 - (Ek madde: 30/05/1997 - KHK-572/1 md.)

Fiziksel çevrenin özürlüler için ulaşılabilir ve yaşanılabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur.

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU

Ayırımcılık

MADDE 122. - (1) Kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yaparak;

a) Bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya bir hizmetin icrasını veya hizmetten yararlanılmasını engelleyen veya kişinin işe alınmasını veya alınmamasını yukarıda sayılan hâllerden birine bağlayan,

b) Besin maddelerini vermeyen veya kamuya arz edilmiş bir hizmeti yapmayı reddeden,

c) Kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen,

Kimse hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası verilir.

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU

Görevi kötüye kullanma

MADDE 257. - (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine

aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İrtikâp suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

Yukarıda verilen örneklerle dayanak olarak gösterilen ulusal mevzuatta yer alan kanun hükümleri dilekçe ekinde veya içerisinde belirtilmek suretiyle gerekli yasal yollara başvurulması mümkündür.

Ulusal mevzuatta yer alan bu düzenlemelere ilave olarak, uluslararası mevzuatta yer alan ve imzalanıp onaylanması ile beraber mevzuatımızın bir parçası haline gelen sözleşmelerin ilgili hükümleri de taleplere dayanak olarak gösterilebilir. İnsan Hakları Hukuku ve Engellilik başlığı altında yer alan uluslararası sözleşmeler ve en önemlisi "Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme" nin

Ayrımcılık yasağı ve eşitlik (Madde - 5)

Yaşama Hakkı (madde - 10)

Bağımsız yaşayabilme ve topluma dahil olma. (madde - 19)

Kişisel hareketlilik. (madde - 20)

Eğitim hakkı (madde - 24)

Siyasal ve toplumsal yaşama katılım hakkı(madde - 29)

maddeleri ile sözleşmede yer alan diğer hükümlerine aykırı hareket edildiğinden bahisle taleplerin sıralanabilmesi imkanı bulunmaktadır.

AYNI ENGELLİYE VERİLEN BİRDEN FAZLA SAĞLIK KURULU RAPORU ARASINDA ÇELİŞKİ OLMASI HALİNDE NELER YAPILABİLİR:

Son dönemlerde en sık rastlanılan sorunlardan biri kuşkusuz sağlık kurulu raporları arasındaki farklılıktır.

Engelli birey malülen emekli olmak için başvurduğunda, kendisinden sağlık kurulu raporu istenmiş ve daha evvel aldığı raporlardan farklı olarak çalışma gücünün % 30'unu kaybetmiş olduğu yönünde bir rapor verilmiştir. Daha evvel verilen raporun "sürekli" olduğu da nazara alındığında yeni rapor istenmiş olması hukuka uygun mudur?

Daha evvel alınan rapor "sürekli" olsa bile, Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırılması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Raporları Hakkında Yönetmelik'in 17. maddesine göre; "01/07/1976 tarihli ve 2022 sayılı, 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 17/07/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Hakkında Kanun kapsamında verilecek sağlık kurulu raporlarında da bu yönetmeliğin tüm vücut fonksiyon kaybı oranlarına ilişkin hükümleri uygulanır." Hükmü ile, engellilik oranı ve sürekli-sürekli rapor niteliklerinde değişiklik olabileceği ifade edilerek yeniden raporlar istenmektedir.

YENİDEN ALINAN RAPORDAKİ ORANIN FARKLI OLMASI HALİNDE;

- Engellinin kendisi,
- Velisi veya vasisi,
- Raporu isteyen kurum tarafından itiraz edilebilir.

İtiraz, dilekçe ve ilk özürlü sağlık kurulu raporunun tasdikli bir örneği ile birlikte, kişinin bulunduğu ilin Sağlık Müdürlüğü'ne yapılmalıdır.

İtiraz üzerine İl Sağlık Müdürlüğü, Özürlü sağlık raporu alacak kişiyi, sağlık kurulu raporu vermeye yetkili en yakın farklı bir hastaneye gönderir.

İtiraz edilen sağlık kurulu raporu ile itiraz üzerine verilen özürlü sağlık kurulu raporundaki kararlar ve oranlar aynı ise, rapor kesinleşir.

Özürlü Sağlık Kurulu Raporu'nun farklı olması halinde, yönetmelikte belirtilen hakem hastanelerden kişinin ikametine en yakın olanına, kişinin yerinde muayene edilmesi ve Özürlü Sağlık Kurulu Raporu tanzim edilmesi amacıyla yine İl Sağlık Müdürlüğü kanalıyla kişi gönderilir. Hakem Hastanesinin özürlü Sağlık Kurulunca verilen kararı kesindir.

HAK İHLALLERİ HALİNDE BAŞVURU YAPILMASI İÇİN DİLEKÇE ÖRNEKLERİ

İDAREYE BAŞVURU DİLEKÇESİ

İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

.../ .../

DİLEKÇE SUNAN :

ADRES :

KONU : Müdürlüğünüze bağlı İlköğretim okulunda öğrenim gören
çocuğumun eğitim görmesine mani olan fiziki engellerin kaldırılarak eğitim
hakkının sağlanması talebi hakkındadır.

İZAHI

Oğlum/kızım Müdürlüğünüze bağlı ilköğretim okulunda
öğrencidir. Ekte sunulan rapordan da anlaşılacağı üzere fiziksel engelli olan çocuğum tekerlekli
sandalye ile hareket edebilmektedir.

Gerek okula ulaşımında kullandığı güzergahtaki yol ve kaldırımların, gerekse okul içerisindeki
basamakların, sınıfların ve tuvaletlerin tekerlekli sandalye ile giriş ve kullanıma uygun olmaması
sebebiyle başkalarının yardımı olmadan yararlanabilmesi mümkün değildir. Okul idaresine müteaddit
defalar şifahen talepte bulunmamıza rağmen bugüne dek herhangi bir netice alamadık.

Oğlum/kızımın kendi başına hareket etme kabiliyetinin bu surette engellenmesi sebebiyle yaşadığı
sıkıntılar hepimizi derinden etkilemektedir. Okuldaki basamakların, tuvaletlerin kullanıma uygun
hale getirilmesi ve neticeten eğitim hakkının sağlanabilmesi için makamınıza başvurma zarureti hasıl
olmuştur.

SONUÇ ve İSTEM : Okulun girişine ve sınıfına rampa yapılarak çocuğumun hareket kabiliyetinin
sağlanması, keza tuvaletlerin ve okuldaki diğer kısımların kullanıma uygun hale getirilmesi
için gerekli tedbirlerin alınmasını talep eder,

Gereği için Bilgilerinize arz ederim.

Veli/Vasi

İmza

EK: sağlık kurulu raporu.

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI' NA ŞİKAYET DİLEKÇESİ

.../ .../

..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

MÜŞTEKİ : Kendi adına asaleten, çocuğuvelayeten

ADRES :

ŞÜPHELİLER :

1- ilköğretim Okulu Müdürlüğü

ADRES :

2- İlköğretim Okulu Müdürlüğü

ADRES :

KONU : Şüpheliler hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 122, 257/2 (ayrımcılık, görevi kötüye kullanma) maddeleri gereğince soruşturma yapılarak cezalandırılmaları için kamu davası açılması talebi hakkındadır. (kanun maddelerinin yazılması zorunluluğu yoktur.)

İZAH

1-) Oğlum/kızım, İlköğretim Okulu Sınıf öğrencisidir. Ekte sunulan sağlık kurulu raporundan da anlaşılacağı üzere çocuğum engellidir.

2-) Sınıf öğretmeni olan şüpheli arkadaşlarının da hazır olduğu sırada çocuğumuza engelinden dolayı aşağılayıcı sözler (sözlerin ne olduğu belirtilmeli) sarfetmiş ve bu okulu bırakarak kendisine uygun bir okula gitmesini istemiştir. (burada engelin şekline ve olaya göre bir izahat yapılmalıdır.)

3-) Gelişen olay akabinde okul müdürlüğüne ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü' ne yaptığımız başvurulara yanıt verilmemiş (olumsuz yanıt verilmiştir.)

Eylemin, gerek ulusal gerekse taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmelere aykırılık teşkil ettiği, ayrımcılık yapıldığı, çocuğumuzun eğitim hakkının engellendiği aşıkardır.

SONUÇ ve İSTEM : Yukarıda arz ve izah edilen nedenlerle;

Çocuğumuza hakaret eden, ayrımcılık yapan sınıf öğretmeni ile şikayetimize karşılık herhangi bir işlem yapmayan idarenin cezalandırılması için gerekli soruşturmanın yapılarak şüphelilerin cezalandırılması için kamu davası açılmasına karar verilmesini saygılarımla arz ve talep ederim.

Müştekiler

Kendi adlarına asaleten çocuk velayeten

.....

“KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA DAİR KARAR” A İTİRAZ DİLEKÇESİ:

(suç duyurusuna binaen yapılan soruşturma neticesinde, dava açılmasına gerek olmadığına dair verilen karar.)

EN YAKIN AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI' NA

Gönderilmek üzere

..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NA

SORUŞTURMA NO :/

Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar'a

İTİRAZ EDEN : Kendi adına asaleten, çocuğuvelayeten

ADRES :

İtiraz Edilen Karar :Cumhuriyet Başsavcılığı'nınca yürütülen/..... Numaralı soruşturma dosyasında şüpheliler hakkında verilen .../.../.... tarihli “Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar”.

KONU :Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yukarıda numarası verilen dosyasından verilen “Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar”ının kaldırılarak, şüpheliler hakkında kamu davası açılmasına karar verilmesi talebi hakkındadır.

İTİRAZLARIMIZ : Şüphelilerin yer aldığı İlköğretim Okulu'nda öğrenim görmek olan çocuğumuza yapılan hakaret, ayrımcılık ve görevi kötüye kullanmak suçları ile ilgili olarak yaptığımız şikayet akabinde Cumhuriyet Başsavcılığı'nca dava açılmasına gerek görülmemiştir. Soruşturma akabinde verilen karar yerinde değildir. Şöyle ki;

1-) Oğlumuz/kızımız Engelli olup, Anayasa gereğince herkes ile beraber eşit haklara sahiptir. Ancak, sınıf öğretmeni şüpheli tarafından bu hak gözetilmeden çocuğumuza hakaret edilmiş, başka bir okula gitmesi istenmiş ve arkadaşları yanında küçük düşürülmüştür.

Konu ile ilgili olarak olayı gören tanıkların anlatımlarına başvurulmuş, tanık anlatımları ile de beyanlarımız desteklenmiş ve maddi vaka ortaya çıkmıştır.

2-) Toplanan deliller ışığında suç sabit olmasına rağmen, Başsavcılık tarafından dava açılmasına gerek görülmemiştir.

SONUÇ ve İSTEM : yukarıda arz ve izah edilen nedenlerle;

..... Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yukarıda numarası verilen dosyasından verilen .../.../.... tarihli “Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar”ının kaldırılarak şüpheliler hakkında kamu davası açılmasına karar verilmesini saygılarımla arz ve talep ederim. TARİH

Müştekiler

Kendi adlarına asaleten çocuk velayeten

.....

MADDİ - MANEVİ TAZMİNAT DAVASI DİLEKÇESİ ÖRNEĞİ

..... ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ'NE

DAVACI :

ADRES :

DAVALILAR : 1-) İlköğretim Okulu Müdürlüğüne izafeten

Milli Eğitim Bakanlığı - Bakanlıklar / Ankara

2-)İlköğretim Okulu Müdürlüğünde görevli öğretmen.

KONU : Fazlaya ilişkin talep ve dava hakkımız saklı kalmak kaydı ile 10.000 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle beraber müştereken ve müteselsilen davalılardan tahsili talebi hakkındadır. (burada dikkat edilmesi gereken husus, maddi tazminat talebinin dava sırasında "ıslah" yolu ile arttırılabileceği, ancak manevi tazminatın sonradan arttırılamayacağıdır.)

İZAHİ

1-) Oğlum/kızım, İlköğretim Okulu Sınıf öğrencisidir. Ekte sunulan sağlık kurulu raporundan da anlaşılacağı üzere çocuğum engellidir.

2-) Sınıf öğretmeni olan davalı arkadaşlarının da hazır olduğu sırada çocuğumuza engelinden dolayı aşağılayıcı sözler (sözlerin ne olduğu belirtilmeli) sarfetmiş ve bu okulu bırakarak kendisine uygun bir okula gitmesini istemiştir. (burada engelin şekline ve olaya göre bir izahat yapılmalıdır.) Görüşmeye çağırdığı bize de .../...../..... tarihinde aynı taleplerini sıralamış ve çocuğumuzun kendi okullarında okuması için gerekli vasıflara sahip olmadığını ifade etmiştir.

3-) Gerek okul müdürlüğü, gerekse İl Milli Eğitim Müdürlüğü nezdinde yaptığımız başvurulara olumsuz yanıt verilmiş, çocuğumuza rahatça eğitim görebileceği bir ortamın sağlanması, bu amaçla gerekli fiziki düzenlemelerin yapılmasına yönelik taleplerimize olumsuz yanıt verilmiş, başkaca bir okula naklinin teminine yönelik taleplerimiz de reddedilmiştir.

4-) Anayasa, ulusal mevzuat ve taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmelere göre, ayrımcılık yapılması yasaktır. Keza, herkese eğitim hakkının sağlanarak fırsat eşitliğinin sağlanması idarenin temel görevleri arasında sayılmıştır.

5-) Çocuğumuzun sınıf öğretmeni tarafından arkadaşlarının yanında - ders sırasında - hakaret içeren sözlerin sarfedilmiş olması, keza okula görüşme için gittiğimizde ebeveynleri olarak bize de benzer sözler sarfedilmiş olması sebebiyle kişilik haklarımız zedelenmiştir. Okula gitmek istemeyen çocuğumuzun içine düştüğü manevi üzüntünün giderilmesi adına yaptığımız girişimler, çocuğumuzun üzerindeki psikolojik baskıyı gidermek yerine daha da arttırmıştır.

6-) Çocuğumuzun eğitim hakkının engellenmiş olması, kendisine ve bize yapılan hakaretler nedeniyle huzurdaki davayı ikame etme zarureti hasıl olmuştur.

HUKUKİ NEDENLER : MK, BK, HUMK, 5378 sayılı yasa, Anayasa, uluslar arası mevzuat ve diğer kanunlar.

DELİLLER : Okul kaydı, tarafların mali ve içtimai durumunu gösterir kayıtlar, tarafımızca yapılan başvurular ve başvurulara verilen cevaplar, tanık beyanları ve her türlü yasal delil.

SONUÇ ve İSTEM : Yukarıda arz ve izah edilen nedenlerle, fazlaya ilişkin talep ve dava hakkımız saklı kalmak kaydı ile;

10.000 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminat olmak üzere toplam 20.000 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile beraber müştereken ve müteselsilen davalılardan tahsiline,

Yargılama giderlerinin davalılara yükletilmesine karar verilmesini saygılarımla arz ve talep ederim. .../...../.....

davacılar

Kendi adına asaleten, çocuğuvelayeten

İDARE MAHKEMESİNDE AÇILACAK “TAM YARGI DAVASI” DİLEKÇE ÖRNEĞİ:

İSTANBUL İDARE MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI'NA

DAVACI :

ADRES :

DAVALI : İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü

ADRES :

DAVA DEĞERİ : 10.000 TL

KONU : Yürütmekle mükellef olduğu kamu hizmetini, Anayasal ve Yasal düzenlemelere, taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmelere aykırı olarak tüm vatandaşların hizmetine sunmayan, kamu hizmetini tam, eksiksiz ve gereği gibi yerine getirmeyen davalının hizmetinden faydalanamam nedeniyle uğradığım manevi zararın tazmini talebi hakkındadır.

AÇIKLAMALAR:

GİRİŞ : “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” Anayasamızın ikinci maddesinde “Cumhuriyetin nitelikleri” başlığı altında yapılan yukarıdaki tanımda, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Sosyal Devlet ilkesinin benimsenmesi sebebiyledir ki devlet, vatandaşlarına hiçbir fark gözetmeksizin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik hakkı sunmayı, asgari bir hayat standardı sağlamayı amaç edinmektedir.

Yukarıda belirtilen düzenlemenin yanı sıra Anayasanın 5. maddesi (Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.) ile de, kişilerin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlama amaç ve görevi Devlete yüklenmiştir.

“T.C.ANAYASASI-MADDE 10: Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek: 7.5.2004-5170/1 md.)Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

Keza Anayasa'nın 61. maddesi (Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.) ile, özörlü vatandaşların korunmaları ve toplum hayatına intibakı için özel bir hükme yer verilmiş ve nihayetinde de milat sayılabilecek bir şekilde, 5378 sayılı "Özörlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile, ölkemiz nüfusunun yaklaşık % 13' ünü oluşturan özörlü vatandaşlarımızın hayat standartlarının yükseltilmesi hedeflenmiş, işbu yasa ile de devlete ve kamu hizmetini yerine getiren kurum ve kuruluşlara da kendi özel yasaları haricinde ayrı mükellefiyetler yüklenmiştir.

Yukarıda, "milat" olarak nitelendirilen 5378 sayılı yasanın en önemli düzenlemelerinden biri GEÇİCİ 2. ve 3. MADDE' leridir. Anılan maddelerde;

GEÇİCİ MADDE 2.- Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özörlülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özörlülerin erişebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özörlüler için erişebilir duruma getirilir. hükümlerine yer verilmiştir.

Buna göre yaptığı iş kamu hizmeti olarak vasıflandırılan belediyelerin, (ki buna diğer kamu kurum ve kuruluşları da dahildir.) mevcut yol, kaldırım, yaya geçidi, toplu taşıma hizmetleri, vs. gibi alanları özörlü bireylerin erişebilirliğine uygun hale getirmeleri yasal bir zorunluluk haline gelmiş ve bunun için de yedi yıllık bir geçiş dönemi öngörülmüştür. Bu geçiş dönemi; mevcut yapıların, yol ve kaldırımların, yasada belirtilen diğer alanların özörlülerin erişebilirliğine uygun hale getirilmesi sürecinde yaşanabilecek olası güçlükleri bertaraf etmek adına konulmuştur. Aksinin düşünülmesi, yani anılan geçiş döneminin, yeni yapılan yerlere, kaldırımlara, geçitlere, toplu taşıma araçlarına ve her ne isim altında olursa olsun sosyal ve kültürel alanlara da sirayet edecek şekilde geniş olarak yorumlanması, bir anlamda hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğuracaktır ki, bu durum yasa koyucunun amacına tamamen aykırı bir durum teşkil edecektir.

DAVALI YÖNÜNDEN İRDELEME: Davalı işletme, Anayasa'nın idare/mahalli idarelere verdiği hak ve yetkilere binaen kamu hizmeti yürüten, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na bağlı olarak kamu hizmeti yürüten bir kuruluştur.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-b. maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Huzurdaki dava, ekte sunulan rapordan da anlaşılacağı üzere, davalı yan tarafından sunulan kamu hizmetinden, Anayasada belirtilen "eşitlik" ilkesine aykırı bir şekilde faydalanamamamdan kaynaklı olarak ikame edilmiştir.

1-) Ne acıdır ki; misyonunu "biz insan taşıyoruz" diye özetleyen ve kendisini "... Üçbin yıllık geçmişle tarihin en görkemli imparatorluklarına başkentlik yapmış bir şehir olarak bütün heybetiyle karşımızda duran İstanbul'un son 138 yılının yakın tanığı İETT" diye nitelendiren davalı kurum, gerek Anayasal, gerekse yasal düzenlemelere, ölkemizin taraf olduğu uluslar arası sözleşmelere aykırı

olacak şekilde tamamen popülist bir yaklaşım ile hareket ederek, çok kısa bir sürede! tamamladığı METROBÜS projesini benim ve benim gibi binlerce, belki de milyonlarca insanın ihtiyaçlarını, varlığını gözetmeksizin hayata geçirmiştir. Her gün, "devam" mahiyetinde yeni güzergahlar ve projeler sunan, kabul etmek gerekir ki, İstanbul'un trafik yükünü azaltmaya, toplu taşıma araçlarını daha fazla insanın faydalanmasına sunmaya çalışan davalı kurum, iş özürlü vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamaya, onları da toplumsal yaşama katmaya gelince, belki de mali yükünün ağırlığından olsa gerek, bir nevi "eylemsizlik" içerisine girmektedir ya da öyle görünmektedir.

İdarenin kamu hizmetini yerine getirirken sunduğu hizmeti tam ve eksiksiz olarak yerine getirmesi gerekir. Hizmetin işlememesi yanında, kötü veya geç işlemesi de hizmet kusuru olarak nitelendirilmektedir. Yol ve çevre düzenlemesi yapmak, Belediyeler Kanunu uyarınca belediyelerin görevleri arasındadır. Bu görevin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi de "HİZMET KUSURU" niteliğindedir.

"İdarenin sorumluluğu, kusurlu-kusursuz sorumluluk olarak vasıflandırılmış, hizmet kusuru kavramı da Fransız Danıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesinin öteden beri sürdürdüğü uygulamalardan esinlenerek, gerek öğretide gerekse yargı içtihatlarında hizmet kusuru kavramı ile açıklanmaktadır. Hizmet kusuru, idarenin yürüttüğü bir hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde ya da işleyişindeki bozukluk ve aksaklığı ifade etmektedir. Hizmet kusuru sayılan haller olarak;

1- Hizmetin kötü işlemesi : Hizmetin gereği gibi yürütülmemesi.

2- Hizmetin geç işlemesi : Hizmetin olağan sayılamayacak bir gecikme ile yerine getirilmesi.

3- hizmetin hiç işlememesi : Hizmetin yürütülmesinin zorunlu olduğu halde, yürütülmemesi. (idare hukuku-Prof.Dr. Metin GÜNDAY- s:244 vd.)"

2-) İdare, kamu hizmetini yerine getirirken anayasaya, temel yasalara, taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmelere uygun hareket etmek zorundadır. Burada özellikle üzerinde durulması gereken konu, "eşitlik", "ayrımcılık yasağı", "erişebilirlik", "insan haklarına saygılı olma", "onurlu bir yaşam sürme", vb. temel kavramlardır.

Esasında pozitif ayrımcılığa tabi tutulması gereken bireylerin, diğer vatandaşlara sunulan olanaklardan faydalanamaması, yapılan düzenlemelerde, sunulan hizmetlerde göz ardı edilmeleri, bir anlamda toplumdan soyutlanmaları, dışlanmaları sonucunu doğurmaktadır ki; burada pozitif ayrımcılığı bir yana bırakın, "eşitlik" ten dahi söz edilebilmesi mümkün değildir.

Ülkemiz nüfusunun 8,5 milyonluk kesimini oluşturan özürlü bireylerin toplumsal yaşamın neresinde durduğu, herkese eşit olarak dağıtılması gereken kamu hizmetinden ne oranda faydalanabildikleri, toplum içerisinde ne oranda "farkındalık" yaratılabildiği izaha muhtaçtır. Özürlü bireyleri, çeşitli isimlerle adlandırılan merkezlere bir anlamda hapsedmek, toplumdan uzak bir şekilde yaşamalarına sebep olmak değil midir. Oysa yapılması gereken, davalı ve davalı gibi kamu kurum ve kuruluşlarının, sunduğu hizmetleri özürlülerin de kullanımına uygun hale getirmek, diğer bireylerle eşit olanaklara sahip olmalarını temin etmek olmalıdır.

3-) Davalının sunduğu kamu hizmetinden hiçbir şekilde faydalanamamaktayım. Neredeyse "asrın projesi" olarak nitelendirilen metrobüs hattındaki durakların, ulaşım araçlarının engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı herkes tarafından bilinmekte ve bu husus Mahkemeniz tarafından yapılacak incelemede de anlaşılabacaktır. Bu kullanamamaya bağlı olarak hemen hemen her gün eksiklik hissetmekte, toplumsal yaşama katılamama nedeniyle derin bir üzüntü yaşamaktayım.

Bir yandan herkese adalet ve eşitlik ilkelerine bağlı olarak sunulduğu iddia edilen bir hizmet, öte yandan bu eşitlikten faydalanamayan binlerce insan. Ve her gün kendisine yukarıda izah edilen gerekçelerle kapatılan dünya, toplumsal yaşam ve olanaklar. 5378 sayılı "Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yasa" ile getirilen hükümlerin uygulanmadığını görmek, bunların uygulanacağına dair duyulan şüphe, umutsuzluk hali.

Metrobüs hattı, 5378 sayılı yasa yürürlüğe girdikten sonra açılmış olup, yasadaki zorunluluklar göz ardı edilmiştir. Davalı idarenin sunduğu hizmetin Özürlü bireyler yönünden hiç işlemediği, ya da kötü işlediği yukarıdaki izahatlardan anlaşılmaktadır. Bu yönü ile ben, kamu hizmetlerinin diğer bireylere sunulduğu gibi bana sunulmadığı, sunulmasına yönelik bir çabanın olmadığını görmüş, manevi olarak acı çekmiş ve çekmeye aday görünmekteyim.

Gerek davalı yanın kamu hizmetini herkese eşit bir şekilde ulaşacak şekilde yürütmesini temin etmek, gerekse benim ve benim gibi binlerce bireyin acısını bir nebze de olsa hafifletmek adına huzurdaki davayı ikame etme gereği doğmuştur.

SONUÇ ve İSTEM : Yukarıda arz ve izah edilen nedenlerle;

Davalı yanın herkese "eşitlik" "adalet" ilkelerine uygun olarak sunması gereken kamu hizmetini hiç sunmaması veya kötü sunması nedeniyle duyduğum manevi acıya karşılık olmak üzere 10000 TL manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle beraber davalı idareye yükletilmesine,

Yargılama giderlerinin davalı idare üzerinde bırakılmasına karar saygılarımla arz ve talep ederim.

...../...../.....

Davacı

NOT: İşbu dava dilekçesi, yerel yönetimler ve merkezi yönetimin çeşitli birimleri tarafından sunulan hizmetin kötü olması hainde de örnek olarak kullanılabilir.

BİLGİ EDİNME BAŞVURU FORMU

(Gerçek Kişiler İçin)

Başvuru sahibinin adı ve soyadı				
Oturma yeri veya iş adresi				
Türkiye Cumhuriyeti Kimlik No (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)	Başvuruya hangi yolla cevap almak istersiniz			
			Yazılı	Elektronik
Elektronik posta adresi: (Elektronik ortamda yapılacak başvurular için doldurulması zorunludur.)				
İmzası	4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince istediğim bilgi veya belgeler aşağıda belirtilmiştir. Gereğini arz ederim.			
İstenen bilgi veya belgeler: (Not: Ayrılan bölümdeki boşluk yetmediği takdirde, başvuru için boş sayfa/sayfalar kullanılabilir.)				

“SAĞLIK KURULU RAPORU” DİLEKÇE ÖRNEĞİ

..... DEVLET HASTANESİ BAŞTABIPLIĞI' NE

DİLEKÇE SUNAN:

ADRES :

KONU : Sağlık Kurulu Raporu verilmesi talebi hakkındadır.

İZAH :

MEB öğretmenlik ataması için sağlık heyet raporu gerekmektedir. Gerekli tetkiklerin yapılarak Baştabiplikçe düzenlenecek sağlık kurulu heyet raporunun tarafıma verilmesi için gereğinin yapılmasını,

Bilgilerinize arz ederim.

Talep sahibi

.....

SAĞLIK KURULU RAPORUNA İTİRAZ DİLEKÇESİ

....../.../.....

..... DEVLET HASTANESİ BAŞTABİPLİĞİ' NE

İTİRAZ EDEN :

ADRES :

KONU : Sağlık Kurulu Raporuna itirazım hakkındadır.

İZAH

MEB öğretmenlik ataması için talep etmiş olduğum sağlık heyet raporu düzenlenerek/.../..... tarihinde tarafıma verilmiştir. Düzenlenen sağlık kurul raporunda belirtilen özür oranları gerçeği yansıtmamaktadır. İşbu nedenle yeniden başka bir hastaneye sevkimin sağlanarak rapor aldırılmasının temini için gereğinin yapılmasını

Bilgilerinize arz ederim.

İtiraz eden

.....

SONUÇ

Yukarıda zikredilen değerlendirmeler ışığında ifade etmek gerekir ki; yasal düzenlemelerin sayısı ne kadar artarsa artsın, toplumsal bilinç düzeyi artmadıkça ve engelliler lehine bir farkındalık yaratılmadıkça, düzenlemelerin soyut kalacağı aşikardır.

Türk pozitif hukukunda engellilere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmetler, hem kapsama alınan kişiler hem de sağlanan edim ve hizmetlerin içeriği bakımından yetersizdir. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerin kapsamının ve bunları hak edebilme şartlarının gerek yasalar, gerekse yönetmeliklerle neredeyse "hak kazanılmayacak" şekilde düzenlenmiş olması, engelli bireyi toplumla bütünleştirme amacını baltalamaktadır. Öte yandan sürekli ve talep edilebilir olan az sayıda sosyal yardım ve sosyal hizmet düzenlemelerinde de, sağlanan edimlerin düzeyi oldukça düşük tutulmuştur. Bu kapsamda Türk hukukunda mevcut olan sosyal yardım ve sosyal hizmetler, engellilikten kaynaklanan sorunlara çözüm getirmek, engelli bireylerin bağımsızlık ve fırsat eşitliğini sağlamaktan uzaktır. Öte yandan engellilerin toplumla bütünleşmesinde önemli bir yere sahip olan istihdam konusunda, katılım ve erişebilirliğin hala göz ardı edildiği açıktır.

Eğitim sürecinin tüm aşamalarında engelli birey ile toplumun diğer bireylerinin aynı ortamı paylaşarak hareket etmesi, aynı sıraları, aynı sınıfı paylaşmaları engelli bireyi toplumla bütünleştirecek, diğer bireyleri de engelli bireyin farkında olduğu bir hayatın varlığına ve beraber yaşama isteğine hazırlayacaktır.

Toplumun diğer bireyleriyle eşit haklara sahip olan engelli bireye, haklardan yararlanmada fırsat eşitliği sağlamak sosyal devlet bakımından temel bir görev olarak kabul edilmelidir.

Artık, sadece hizmeti topluma veya engelli bireye sunmak yeterli değildir ve böyle görülmemelidir. Merkezi ve Yerel Yönetimler açısından temel şiar, sunulan hizmet ile bireyi "mutlu kılmak" olmalıdır.

ÖZÜRLÜLER VAKFI

www.ozurlulervakfi.org.tr
info@ozurlulervakfi.org.tr

**Hollanda
Kraliyeti**
İstanbul Başkonsolosluğu

Katkıları ile basılmıştır